

**ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មានស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌
សិទ្ធិមានមេធាវី និងមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ**

www.cchrcambodia.org

លេខ៩ - ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (ម.ស.ម.ក) បានធ្វើការសង្កេតការណ៍សវនាការចាប់ពីឆ្នាំ២០០៩ ដើម្បីតាមដានសវនាការព្រហ្មទណ្ឌនៅតុលាការកម្ពុជា និងវាយតម្លៃអំពីការអនុវត្តការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ តាមបទដ្ឋានជាតិ និងអន្តរជាតិ។ ចាប់តាំងពីខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៃ ម.ស.ម.ក បានសង្កេតការណ៍សវនាការនៅសាលាឧទ្ធរណ៍រាជធានីភ្នំពេញ។ ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាននេះ គឺជាផ្នែកនៃការចេញផ្សាយជាសេរីដែលវិភាគលើរបកគំហើញពីការសង្កេតការណ៍សវនាការរបស់ ម.ស.ម.ក ។ ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មាននេះ ផ្ដោតលើបញ្ហាប្រឈមចំពោះបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ជាពិសេសការទទួលបានមេធាវី និងសិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ លើរឿងក្តីរបស់ពួកគេ ដែលទិន្នន័យរបស់យើងផ្តល់សម្រាប់ឆ្នាំ២០១៩។ ទិន្នន័យទាំងអស់ដែលបានប្រមូលមាននៅក្នុងប្រព័ន្ធផ្នែកទិន្នន័យសង្កេតការណ៍សវនាការរបស់យើង ហើយសាធារណជនអាចចូលទៅមើលបាន។

សិទ្ធិមានមេធាវី

ផ្នែកមួយដ៏សំខាន់នៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ គឺការមានឱកាសទទួលបានមេធាវី។ នីតិវិធីច្បាប់អាចមានភាពស្មុគស្មាញ និងអាចមានការកាន់ច្រឡំ ហើយប្រសិនបើគ្មានមេធាវីតំណាង បុគ្គលដែលរងការចោទប្រកាន់រឿងព្រហ្មទណ្ឌទំនងជាខាតប្រយោជន៍ អាចដោយសារតែខ្វះចំណេះដឹងផ្នែកច្បាប់ និងប្រព័ន្ធតុលាការ និងដោយសារតែគ្មានមេធាវីតំណាងនៅតុលាការ។ លើសពីនេះទៀត សិទ្ធិមានមេធាវីរបស់បុគ្គលរងការចោទប្រកាន់រឿងព្រហ្មទណ្ឌ មិនគួរត្រូវបានកម្រិតដោយសារតែមិនមានលទ្ធភាពជួលមេធាវីនោះទេ។ នៅពេលដែលបុគ្គលនោះមិនមានលទ្ធភាពជួលមេធាវី ច្បាប់តម្រូវឱ្យអាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធគ្រប់គ្រងមេធាវីដោយគ្មានការបង់សេវា។

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា ៣០០

“ជនជាប់ចោទត្រូវចូលបង្ហាញខ្លួននៅពេលសវនាការរបស់តុលាការដោយផ្ទាល់។ ជនជាប់ចោទត្រូវអមដោយមេធាវីម្នាក់ដែលខ្លួនជ្រើសរើស។ ជនជាប់ចោទក៏អាចសុំឱ្យចាត់តាំងមេធាវីឱ្យខ្លួនបានដែរ នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី។”

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា ១៤(៣)(ឃ)

“ក្នុងការសម្រេចសេចក្តីចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌណាមួយប្រឆាំងមកលើខ្លួន ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបាន៖ ការជំនុំជម្រះដោយមានវត្តមានរបស់ខ្លួន និងការពារខ្លួនដោយផ្ទាល់ខ្លួនឯង ឬតាមរយៈជំនួយការច្បាប់តាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួន និងត្រូវបានប្រាប់ឱ្យដឹងអំពីសិទ្ធិនេះ ប្រសិនបើខ្លួនគ្មានជំនួយការច្បាប់ហើយត្រូវទទួលបានជំនួយការច្បាប់សម្រាប់ខ្លួន ក្នុងករណីដែលផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌តម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នោះ និងដោយឥតបង់ថ្លៃនៅគ្រប់ករណីបែបនេះ បើជនជាប់ចោទគ្មានមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីចំណាយទៅលើជំនួយការច្បាប់ទេ។”

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះមួយនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ហើយដែលចាំបាច់សម្រាប់កាតិកាសវនាការ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យនៅក្នុងតុលាការអំឡុងពេលសវនាការ។ វត្តមាននៅពេលសវនាការផ្ទាល់របស់ជនជាប់ចោទមានសារៈសំខាន់ណាស់ដោយសិទ្ធិនេះអនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទដឹងអំពីសំណុំរឿងរបស់ខ្លួន និងតតាំងលើករណីដែលប្រឆាំងនឹងខ្លួនគេ និងបង្ហាញពីការការពារខ្លួន។ ការជំនុំជម្រះដោយគ្មានវត្តមានជនជាប់ចោទ គឺរារាំងលទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទដើម្បីការពារខ្លួនរបស់ពួកគេ និងបង្ហាញថាសវនាការនោះ ជាសវនាការមិនស្របតាមនីតិវិធីនៅឡើយទេ។

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

ច្បាប់កម្ពុជាចែងអំពីសិទ្ធិទាំងនេះក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ៣០០ ដែលតម្រូវឱ្យជនជាប់ចោទ ចូលបង្ហាញខ្លួនដោយផ្ទាល់នៅពេលសវនាការនៅតុលាការ និងថាជនជាប់ចោទអាចស្នើសុំមេធាវីបាន។

មាត្រា ៣០១ នៃក្រមនេះបានចែងថា ជំនួយពីមេធាវីត្រូវតែមានដាច់ខាតក្នុងលក្ខខណ្ឌពីរ៖ ករណីបទឧក្រិដ្ឋ និងជនជាប់ចោទជាអនីតិជន។ ថ្វីបើច្បាប់ជាតិបានធានាយ៉ាងច្បាស់ នូវសិទ្ធិមានមេធាវីសម្រាប់ជនជាប់ចោទជាអនីតិជន និងជនជាប់ចោទដែលរងការចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋប៉ុន្តែច្បាប់នេះ មិនទាន់ស្របតាមបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនៅឡើយចំពោះករណីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើសផ្សេងទៀត ក្រៅពីបទឧក្រិដ្ឋឧទាហរណ៍ដូចជា បទមជ្ឈិមជាដើម។ ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ មិនបានបែងចែកបទល្មើសផ្សេងគ្នាដូច្នោះទេ ហើយជួសមកវិញ គឺតម្រូវឱ្យមានសិទ្ធិមានមេធាវី ដែលត្រូវតែអនុវត្តជាសកល និងមិនគិតពីប្រភេទនៃបទល្មើសឡើយ។

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការក៏បានចែងនៅក្នុងច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិផងដែរ។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបានចែងថាជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិ“បង្ហាញខ្លួនដោយផ្ទាល់”នៅពេលសវនាការ ហើយកតិកាសញ្ញាអន្តរ

ជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ តម្រូវថាការជំនុំជម្រះត្រូវធ្វើឡើងដោយមានវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទ។ ការជំនុំជម្រះដោយកំបាំងមុខមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតតាមច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិទេ ទោះយ៉ាងនេះក្តី ការជំនុំជម្រះនេះអាចត្រូវបានអនុញ្ញាតនៅក្នុងតែករណីពិសេស និងនៅក្នុងករណីដែលផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌តម្រូវឲ្យធ្វើដូច្នោះ។

សិទ្ធិមានមេធាវី និងមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ ជាគូលេខ របកគំហើញនៃការសង្កេតការណ៍សវនាការរបស់ ម.ស.ម.ក

ការសង្កេតការណ៍សវនាការប្រចាំថ្ងៃរបស់គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅសាលាឧទ្ធរណ៍នៅចន្លោះថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ បានប្រមូលទិន្នន័យនៃសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌចំនួន ២១៨ ដែលមានជនជាប់ចោទចំនួន ៣១៦ នាក់។ គម្រោងបានវិភាគលើការអនុវត្តតាមសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងសវនាការនៃសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌនីមួយៗ និងកម្រិតនៃការការពារសិទ្ធិមានមេធាវី និងមានវត្តមាននៅពេលសវនាការរបស់ជនជាប់ចោទនីមួយៗ។

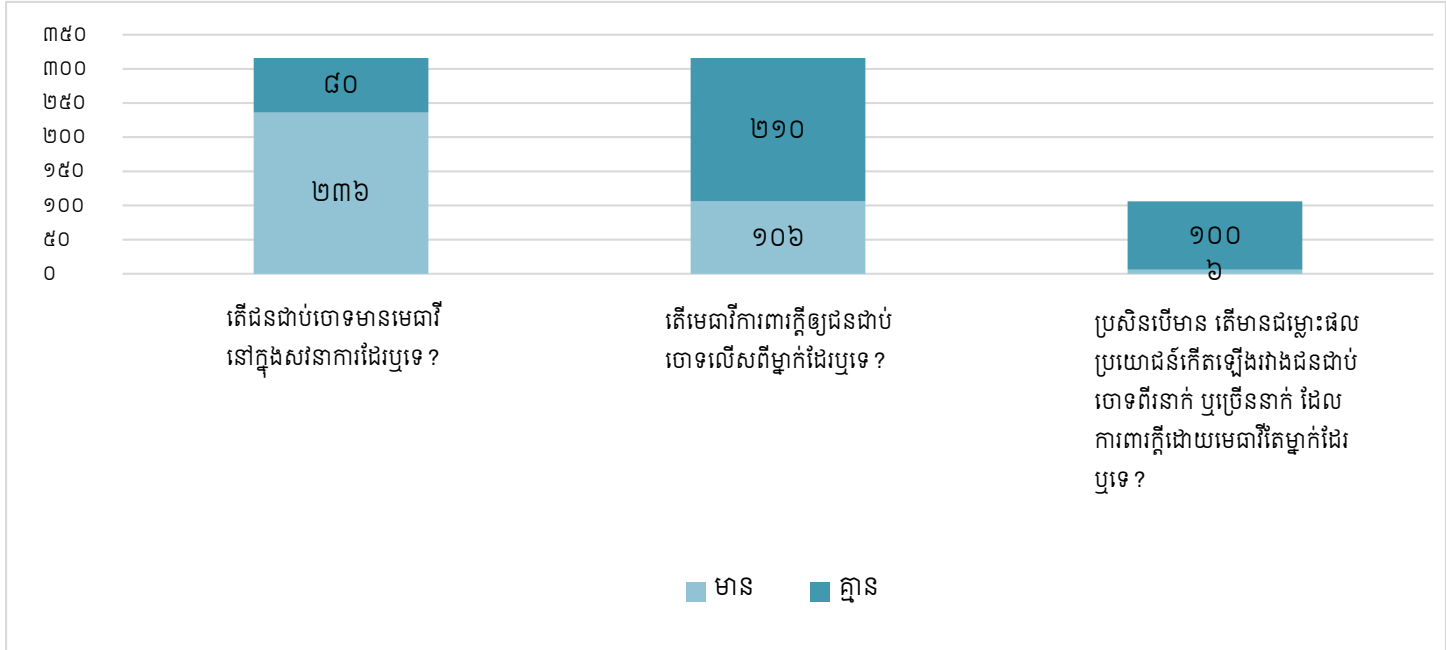
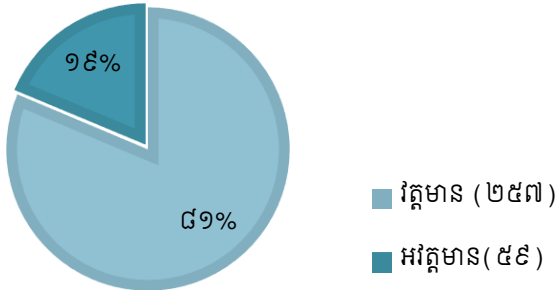
សិទ្ធិមានមេធាវី

ចំនួន២៥% (៨០) នៃជនជាប់ចោទទាំងអស់ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទមជ្ឈិម មិនមានមេធាវីការពារ។ បញ្ហានេះបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទម្នាក់ក្នុងចំណោមបួននាក់នៅសាលាឧទ្ធរណ៍ មិនបានទទួលនូវសិទ្ធិមានមេធាវីរបស់ពួកគេឡើយ។ ជាចំណុចវិជ្ជមាន មិនមានសំណុំរឿងណាមួយដែលត្រូវបានរកឃើញថាជនជាប់ចោទជាអនីតិជន ឬជនជាប់ចោទដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីបទឧក្រិដ្ឋមិនមានមេធាវីការពារនោះឡើយ។ សំណុំរឿងទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបទឧក្រិដ្ឋ ឬអនីតិជនគឺមានមេធាវីតំណាង ដោយអនុលោមតាមការការពារបន្ថែម ដែលបានចែងនៅមាត្រា៣០១ នៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា។

បញ្ហាគួរឲ្យបារម្ភ ទិន្នន័យដែល ម.ស.ម.ក បានសង្កេតការណ៍បង្ហាញថា មានជនជាប់ចោទចំនួន ០៦នាក់ មានទំនាស់ផលប្រយោជន៍នឹងគ្នានៅពេលដែលមេធាវីម្នាក់ការពារជនជាប់ចោទច្រើននាក់ នៅក្នុងសំណុំរឿងតែមួយ ដូចជា ជនជាប់ចោទទាំងនោះបានឆ្លើយដាក់បន្ទុកគ្នានៅពេលសវនាការ។

សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការ

គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក៏បានរកឃើញថា នៅក្នុងអំឡុងពេលសង្កេតការណ៍មានជនជាប់ចោទចំនួន ៥៩នាក់ មិនមានវត្តមាននៅពេលសវនាការរបស់ពួកគេ។ ចំនួននេះស្មើនឹង ១៩% នៃជនជាប់ចោទដែលត្រូវបានសវនាការដោយកំបាំងមុខ ហេតុដូច្នេះនេះ សវនាការទាំងនេះគឺមិនអនុលោមតាមបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ចំពោះសិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការឡើយ។ ការស្រាវជ្រាវរបស់ ម.ស.ម.ក ក៏បានរកឃើញផងដែរថា សំណុំរឿងភាគច្រើន ការអវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទនៅពេលសវនាការ គឺដោយសារតែមិនបានទទួលកាលបរិច្ឆេទនៃសវនាការ និងកង្វះមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនជនជាប់ចោទពីមណ្ឌលឃុំខ្លួនមកគុលាការ។

អនុសាសន៍

ម.ស.ម.ក សូមអំពាវនាវដល់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងចៅក្រម ធានានូវការអនុវត្តដូចខាងក្រោម៖

- សាលាឧទ្ធរណ៍ និងអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារគួរពិគ្រោះយោបល់ និងសម្របសម្រួលគ្នា ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាភ័ស្តុភារ និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើបាន ចំពោះទីតាំងនៃជនជាប់ចោទ ជាពិសេស៖
  - អគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារត្រូវធានាថា ព័ត៌មានស្តីពីការផ្ទេរជនជាប់ឃុំត្រូវបានបញ្ជូនជាទៀងទាត់ទៅកាន់មហាអយ្យការសាលាឧទ្ធរណ៍ ដើម្បីប្រាកដថា សាលាឧទ្ធរណ៍នឹងផ្តល់ព័ត៌មានទាក់ទងនឹងកាលបរិច្ឆេទ និងពេលវេលានៃសវនាការរបស់ខ្លួនឲ្យបានត្រឹមត្រូវទៅមណ្ឌលកែប្រែនៃជនជាប់ចោទនោះដែលកំពុងជាប់ឃុំ។
- ចៅក្រមនៃសាលាឧទ្ធរណ៍គួរពន្យារពេលសវនាការ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទមិនមានវត្តមាន បើទោះបីជាជនជាប់ចោទនោះមានមេធាវីតំណាងក៏ដោយ លុះត្រាតែជនជាប់ចោទនោះបានលះបង់សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលសវនាការដោយជាក់លាក់ និងជាផ្លូវការ។
- ចៅក្រមគួរគោរពសិទ្ធិមានមេធាវីជាលក្ខណៈសាកលដូចមានចែងក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ ដោយមិនត្រូវកំណត់ទៅតាមប្រភេទនៃបទល្មើសនោះទេ។

ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មានស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក លេខមុនៗ អាចរកបានតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត ([លេខ១](#) [លេខ២](#) [លេខ៣](#) [លេខ៤](#) [លេខ៥](#) [លេខ៦](#) [លេខ៧](#) និង [លេខ៨](#))។ លោកអ្នកក៏អាចអានរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ២០១៨ និងរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ២០១៩ របស់យើង ស្តីពី “សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា ការសង្កេតការណ៍សវនាការនៅសាលាឧទ្ធរណ៍” ដែលបានបង្ហាញពីរបកគំហើញសំខាន់ៗពីការសង្កេតការណ៍របស់ខ្លួននៅសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ។

